

Som andre-generasjons urbanisert fjellbonde, med sterke bånd til landsbygda, er jeg ambivalent i forhold til til rovdyrproblematikken. Naturelskeren i meg mener at rovdyra har like mye rett til å høste av naturen som vi, og aksepterer at de ikke ser forskjell på ville og tamme byttedyr. Når jeg derimot bærer felleskjøp-kapsen eller jeger-lua forstår jeg ikke det. Uansett hvilken hatt jeg bærer føler jeg mer ansvar for mine medmennesker og for våre engnes ve og vel, og velger å prioritere disse fremfor rovdyra.

Vi er bare 40% selvforsynt

Selv om jeg ikke har opplevd siste verdenskrig, født bare ett år før den var slutt, er jeg så gammel at jeg både husker og har lært mye om hvor viktig det er å være mest mulig selvforsynt med mat her i landet. I dag produserer vi bare 40% av den maten vi spiser (47% med fisk inkludert), men denne andelen er på veg nedover.

I Norge er vi nødt til å spise kjøtt for å leve av egenprodusert mat.

Det er hverken nok areal eller klima for på langt nær tilstrekkelig vegetabilsk mat alene. Omlag 85% av vår egen kjøttproduksjon skjer hovedsaklig med importert korn eller korn og annet fôr fra egen dyrket mark. Det er bare fattige 15% av kjøttet som kommer fra dyr som beiter i skog og fjell, altså udyrket mark. Det er vel fornuftig å bruke noe av valutaen olja gir oss til å kjøpe mat, og fôr til kjøttproduksjon, så lenge den varer, selv om vi bidrar til høye priser på mat i verden, og tar fra noen som trenger det mer. Norge er et veldig spesielt land å bo i, Det er det mange som glemmer at det er feil å sammenligne oss med andre når det gjelder matproduksjon.

Mindre enn 3% av fastlandsnorge er dyrket

Det utgjør mindre enn 2 mål (daa) pr innbygger. Til sammenligning har Sverige nesten 4 og Danmark 5. Dessuten har de gunstigere klima for sine marker, spesielt Danmark, og de har mye mer dyrkbar mark enn oss. Naboene våre har nok jord til å være selvforsynt, mens vi kan bare mette halvparten av befolkningen med mat fra dyrket mark. Vi er avhengig av utmarka for å være tilnærmet selvforsynt, i tillegg til fisken i havet. Det er ikke gitt at vi kan få nødvendige forsyninger av mat og fôr utenfra i all fremtid, og olja varer ikke evig. Med urolighetene og

konfliktene vi ser nå er det kanskje heller ikke så lenge før det kan bli svært vanskelig. Beredskapslageret av matvarer varer bare en måned, mens det kan ta mange år å øke egenproduksjonen vesentlig, og en verdenskonflikt kan vare lenge, den siste varte i 5 år. Det betyr at vi kanskje må klare oss med våre 40% i mange år, spise kjøtt bare 1 gang i uken i stedet for 6-7, blande bark og potet i brødet, og spise fisk resten av uka. Dette hvis vi ikke gjør noe for å bli mer selvforsynt.

Bare 1% kan brukes til korn og grønnsaker

Resten duger bare til gress-fôr og beitemark, og noe til potet. Størstedelen av gress-marka er på småbruk som ligger spredt langs kysten, i fjorder og daler, og til fjells, med rikelig utmarksbeite i nærheten. Alle disse småbrukene egner seg utmerket til sauehold, hvor man bare trenger vinterfôr til livdyrene, og hvor kjøttet produseres i skogen, på fjellet og i heiene. Ute langs kysten er det mange plasser de ikke trenger vinterfôr heller, de går ute hele året. For tilstrekkelig beredskap burde saueholdet mangedobles, noe som er godt mulig, og det burde gjøres mulig å leve av for småbrukerne. Vår utmark er veldig dårlig utnyttet for beite, både for sau geit og storfe, og representerer det største potensialet for økt kjøttproduksjon, men den tar det mange år å bygge opp, spesielt i tider når behovet for slakt økes dramatisk.

Et eksempel er området fjellgården Birkeli ligger i

Den gården brukes nå bare til fornøyelse, som alle av flere andre i området. Marka der var utmarksbeite for alle disse, men også for fjordstranda i nabolaget rundt, både i Beiarn, Gildeskål og Bodø (da Bodin). Helt frem til 1950-tallet gikk det ca. 500 sauer i marka og fjellene her om sommeren, men nå er det ingen. Gaupa og jerven var utryddet på denne delen av Nordlandskysten, man måtte østover mot svenskegrensen for å finne disse. Den siste som hadde sauer der var Harald Eggesvik på Åg. Han hadde kanskje 10-15 gående i fjellet først på 2000-tallet, men måtte gi opp dette på grunn av rovdyra, som i nyere tid hadde gjenerobret området.

Mangeårig fylkesagronom Knut Moe var hyppig gjest på Birkeli i åra etter krigen. Han hadde undersøkt myrene langs nedre del av Birkeli-elva, og funnet ut at ca. 200 mål var velegnet for drenering og gressproduksjon, nok til vinterfôr for omtrent like mange livdyr. Med utmarksbeite for 500 sauer kunne Birkeli bli et lønnsomt bruk, og tilstrekkelig levebrød for en familie. Uten vei er imidlertid dette et urealistisk prosjekt.

Nede ved fjorden er det nok enda noen få sauer, som ikke går i fjellet, men beiter på jordene som ikke trengs til vinterfôr. Stort sett ligger imidlertid matjorda nå brakk, tilsammen sikkert mer enn 200 mål på området vi kaller Nygårdsjøen, som depå Birkeli kalte Stranda. Her kunne disse lett drives av en sauebonde, gitt ett godt levebrød for en familie og tilstrekkelig vinterfôr til 200

livdyr. Fra en slik gård kunne igjen 500 dyr være på sommerbeite i fjellene.

300 lammeslakt eller minst 5 tonn lammekjøtt i året

Det ville dette området kunne gitt. I Nordland, hvor fisk er på bordet minst annenhver dag, si 4 dager i uken, annet kjøtt en dag, og lammekjøtt de resterende to dagene, ville det dekke årsbehovet for 60 gjennomsnittsfamilier. Denne driften vil ikke vært mulig hvis det er gaupe- eller jerv-familier i fjellene, en slagbjørn som streifet innom i ny og ne, og for ikke å snakke om, en ulveflokk.

Det er viktig å slåss for hver eneste kvadratmeter dyrka og dyrkbar mark

Også å stimulere til økt bestand av utmarkbeitende dyr. I stedet bruker vi stadig mer matjord for formål som ikke produserer mat, og som ikke kan tilbakestilles til det.

Rovdyra prioriteres

Flertallet i landet (les oss byfolk) forlanger at rovdyrbestanden skal få vokse, til fortrengsel for utmarksbeitene. Tamreindrift er også et viktig bidrag til kjøttproduksjon i utmark, og det er svært lite i konflikt med sauehold eller annet bruk. Riktig nok er det tilfeller av overbeiting på Finnmarksvidda, men ellers i landet er det rikelig Jakt på ville hjortedyr er også et viktig bidrag, som for flere områder også har potensiale for større bestander og mer kjøtt, uten særlige konflikter. Det er vel noen områder som har for stor tetthet av elg, men med fornuftig høsting er vel det et lite problem.

Det er snakk om å være føre var

Det vil si å være i forberedt på ufred i verden, eller slutten på oljeeventyret.